

RECHTBANK VAN EERSTE AANLEG TE ANTWERPEN VAN 7 JANUARI 2021

KAMER ABKG

Inzake:

UNIA INTERFEDERAAL CENTRUM VOOR GELIJKE KANSSEN EN BESTRIJDING VAN
DISCRIMINATIE EN RACISME

met zetel te 1000 BRUSSEL, Koningsstraat 138, KBO: 0548.895.779

eisende partij

- vertegenwoordigd ter zitting door Mr. MAES EVELYNE te 3000 LEUVEN,

TEGEN:

M. V. M. VZW

met maatschappelijke zetel te (...), KBO: (...)

verwerende partij

- vertegenwoordigd ter zitting door Mr. VANHEULE DIRK te 9000 GENT,

Gezien de stukken in het dossier van de rechtspleging en onder meer:

- het verzoekschrift op tegenspraak ingeschreven op de algemene rol op 17/02/2020;
- de beschikking van 12/03/2020 waarbij conform art. 747§1 Ger.W. de conclusietermijnen en een rechtsdag bepaald werden;
- de conclusies van partijen.

Gelet op de Wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken;

Gehoord partijen in hun middelen en besluiten, ontwikkeld in de Nederlandse taal op de terechtzitting van 10/12/2020.

1. Eisen

1.1

Eiseres vordert:

- in overeenstemming met artikel 20, §1 Antidiscriminatiewet en artikel 29, §1 van het Gelijkekansendecreet, het bestaan vast te stellen van een overtreding van de Antidiscriminatiewet en van het Gelijkekansendecreet, die erin bestaat dat M. v. M. aan hulpbehoevende moeders en hun begeleiders die een islamitische hoofddoek dragen, vraagt om deze af te zetten, alvorens deze hulpbehoevende moeders toegang zouden krijgen tot de volledige hulpverlening van M. v. M.;

o in hoofdorde,

- omdat dit in hoofde van de hulpbehoevende moeders
 - (directe of indirecte) intersectionele discriminatie is op grond van geloof en vermogen/sociale positie in zoverre zij zelf hun hoofddoek dienen af te zetten alvorens toegang te krijgen tot de volledige hulpverlening;
 - discriminatie bij associatie is in zoverre hun begeleiders hun hoofddoek dienen af te zetten alvorens de hulpbehoevende moeders toegang krijgen tot de volledige hulpverlening;
- omdat dit in hoofde van de begeleiders en vrijwilligers directe discriminatie op grond van geloof is.

o in ondergeschikte orde,

- omdat dit in hoofde van de hulpbehoevende moeders
 - directe discriminatie is op grond van geloof is in zoverre zij zelf hun hoofddoek dienen af te zetten alvorens toegang te krijgen tot de volledige hulpverlening;
 - discriminatie bij associatie is in zoverre hun begeleiders hun hoofddoek dienen af te zetten alvorens de hulpbehoevende moeders toegang krijgen tot de volledige hulpverlening;
- omdat dit in hoofde van de begeleiders en vrijwilligers directe discriminatie op grond van geloof is
- in overeenstemming met artikel 20, § 1 antidiscriminatiewet en artikel 29, §1 van het gelijkekansendecreet, de onmiddellijke staking te bevelen van deze discriminerende praktijk en dienvolgens M. v. M. op te leggen om haar reglement en richtlijnen aan de vrijwilligers aan te passen en onmiddellijk steeds toegang tot de volledige hulpverlening van M. v. M. te bieden aan hulpbehoevende moeders die een islamitische hoofddoek dragen, op straffe van een dwangsom van 500 euro per vaststelling van verdere overtreding van de Antidiscriminatiewet en het Gelijkekansendecreet, in overeenstemming met de artikelen 1385bis e.v. Ger.W.;

- in overeenstemming met artikel 20, §3 Antidiscriminatiewet en artikel 29, §3 van het Gelijkekansendecreet, M. v. M. op te leggen om het tussengekomen vonnis tijdens een termijn van 14 dagen aan te plakken zowel buiten als binnen de inrichtingen van M. v. M. of de lokalen die hem toebehoren, en dit binnen 14 dagen na betekening van het tussengekomen vonnis, op straffe van een dwangsom van 500 euro per dag vertraging, in overeenstemming met de artikelen 1385bis e.v. Ger.W.;
- in overeenstemming met artikel 20, §3 Antidiscriminatiewet en 29, §3 van het Gelijkekansendecreet, M. v. M. op te leggen om het tussengekomen vonnis in vier kranten te publiceren (met name De Standaard, De Morgen, Het Nieuwsblad en Het Laatste Nieuws) binnen 14 dagen na betekening van het tussengekomen vonnis, op straffe van een dwangsom van 500 euro per dag vertraging, in overeenstemming met de artikelen 1385bis e.v. Ger.W.;
- M. v. M. te veroordelen tot de kosten van het geding, met inbegrip van de kosten van neerlegging van het verzoekschrift, en met inbegrip van de rechtsplegingsvergoeding, voor Unia begroot op 1.440 euro.

1.2

Verweerster vraagt om:

in hoofdorde

- de vordering onontvankelijk te verklaren in de mate dat zij gesteund is op de discriminatie van begeleiders en gesteund is op intersectionele discriminatie voor wat de toepassing van de Antidiscriminatiewet betreft;
- de vordering af te wijzen als ongegrond wegens het privé-karakter van de activiteiten voor M. v. M. die maken dat zij buiten de toepassing vallen van de Antidiscriminatiewet en het Gelijkekansendecreet;
- de vordering af te wijzen als ongegrond in de mate dat zij betrekking heeft op intersectionele discriminatie;
- de vordering af te wijzen als ongegrond in de mate dat zij betrekking heeft op discriminatie tussen de hulpbehoevende moeders onder op basis van geloof;
- de vordering af te wijzen als ongegrond in de mate dat zij betrekking heeft op de discriminatie tussen hulpbehoevende islamitische moeders, enerzijds, en vrijwilligers die materiaal aan M. v. M. schenken en deze goederen komen brengen;
- de vordering af te wijzen als ongegrond in de mate dat zij betrekking heeft op de discriminatie van vrijwilligers, tolken of sociale werkers met een hoofddoek die hulpbehoevende moeders begeleiden, minstens om aan het Grondwettelijk Hof de volgende prejudiciële vraag te stellen:

"Schenden de artikelen 5, § 1, 8° Antidiscriminatiewet en artikel 20, eerste lid, 8° van het Gelijkekansendecreet,

in de interpretatie dat de toegang en deelname aan sociale activiteiten die door een vereniging worden georganiseerd zonder enige beperking moeten worden uitgebreid tot de begeleiders van personen die de bestemmingen zijn van die sociale activiteiten en die daartoe uitgenodigd zijn door een vereniging die deze activiteiten voor de bestemmingen enkel op uitnodiging openstelt in haar gebouwen, zonder dat die begeleiders zelf de bestemmingen van die sociale activiteiten zijn, noch daartoe zijn uitgenodigd,

de artikelen 15, 26 en 27 van de Grondwet en de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, gelezen in samenhang met de artikelen 8 en 11 EVRM, 93

doordat zij een vereniging verplichten om haar werking, vastgesteld in haar doelstellingen, en activiteiten ter verwezenlijking van haar doelstellingen, zonder enige beperking open te stellen tot andere personen dan diegene waartoe de vereniging zich volgens haar maatschappelijk doel richt en aan die andere personen ook zonder enige beperking effectief toegang te verlenen tot vergaderingen in de private sfeer of tot besloten vergaderingen die de vereniging organiseert en tot haar woning?"

- de vordering af te wijzen als ongegrond in de mate dat zij betrekking heeft op de discriminatie van moeders door associatie met de islamitische begeleidsters;
- recht sprekende op tegeneis van verweerster, eiseres te veroordelen tot betaling van 1 euro morele en materiële schadevergoeding aan verweerster;
- eiseres te veroordelen tot alle kosten van het geding, waaronder de rechtsplegingsvergoeding die, na verhoging van het geïndexeerd basisbedrag voorzien voor niet in geld waardeerbare vorderingen, wordt begroot op 3.600 euro.

In ondergeschikte orde

en in de mate de vordering van eiser op hoofdeis ontvankelijk en gegrond wordt bevonden:

- de gevorderde staking slechts te bevelen ten gunste van moeders die na het doorlopen van het gebruikelijke intake-gesprek zijn ingeschreven bij M. v. M.;
- het maximale bedrag van de verbeuren dwangsom, die per inbreuk en per persoon 500 euro bedraagt, te beperken tot 5.000 euro;
- inzake publicatie enkel de aanplakking van het tussen te komen vonnis voor een periode van 14 dagen te bevelen en de gevraagde publicatie in de kranten af te wijzen, minstens, in ondergeschikte orde, deze te beperken tot de regionale Antwerpse editie van een door concludante te bepalen krant onder De Morgen, De Standaard, Het Nieuwsblad en Het Laatste Nieuws, waarbij de periode voor verbeuren van de dwangsom verloopt ten laatste op de dag van verzending van de te publiceren tekst aan de krant en het maximale bedrag van de te verbeuren dwangsom wordt beperkt tot 5.000 euro;
- de rechtsplegingsvergoeding ten laste van verweerster na verlaging van het geïndexeerd basisbedrag voorzien voor niet in geld waardeerbare vorderingen, te bepalen op 90 euro;
- het vonnis niet uitvoerbaar bij voorraad te verklaren bij hoger beroep.

2. Situering van het geschil

2.1 Context

Verweerster is een vzw die in 1994 werd opgericht en die hulpverlening biedt aan hulpbehoevende moeders met kinderen tot en met 12 jaar die hiervoor niet of niet voldoende bij de officiële maatschappelijke dienstverlening terecht kunnen. In principe richt verweerster zich tot moeders maar ook alleenstaande vaders (waarop huidig geschil geen betrekking heeft) kunnen om hulp vragen.

Om in aanmerking te kunnen komen voor hulp, moeten de moeders doorverwezen worden door een erkende dienst (zoals bv. het OCMW of Kind en Gezin). Vervolgens gaat verweerster na of de aanvrager recht heeft op hulp en afhankelijk van de individuele situatie wordt al dan niet hulp toegekend.

Verweerster heeft met de hulpbehoevende moeders steeds een intakegesprek waarin aan de moeders gevraagd wordt om akkoord te gaan met het reglement van verweerster.

De hulpverlening die verweerster aanbiedt bestaat in de eerste plaats uit het wekelijks uitdelen van voedselpakketten. De moeders kunnen voor hun kinderen ook allerlei andere vormen van materiële hulp krijgen, zoals kledij en schoenen, babymateriaal, schoolgerief, verzorgingsmateriaal en speelgoed.

De moeders mogen op deze hulppakketten wachten in een ruimte (door verweerster "dagzaal" of "gemeenschappelijke ruimte" genoemd) die achteraan in de gebouwen van verweerster is gelegen. Deze dagzaal biedt volgens verweerster een moment van rust aan alle vrouwen die daaraan behoefte hebben, in een ruimte waarin ze zich thuis kunnen voelen.

Daarnaast biedt verweerster in en rondom deze dagzaal ook een aantal andere diensten aan:

- resto-bébé: hier kunnen de allerkleinsten twee maal per week een badje en een warme maaltijd krijgen tijdens het wachten op de hulppakketten; na de verzorging blijven de baby's en kinderen slapen of spelen onder toezicht van vrijwilligers tot de moeders hun hulppakketten hebben gekregen;
- cafetaria: tijdens het wachten op de hulppakketten kunnen de moeders aan de resto-bébé iets te eten of te drinken vragen;
- kapsalon: op afspraak kan het haar van moeders en kinderen hier geknipt worden door de laatstejaarsstudenten van een kappersschool;
- doktersconsultatie: een systematische medische ondersteuning wordt sinds 2015 niet meer geboden, maar in uitzonderlijke gevallen kan dr. M. worden opgeroepen;
- naaiatelier: hier kunnen de moeders gordijnen laten naaien.

2.2 Kern van het geschil

Het geschil tussen partijen heeft in essentie betrekking op het reglement van verweerster dat bepaalt dat vrouwen enkel toegang hebben tot de dagzaal wanneer zij hun hoofddoek afnemen.

Moeders die dit weigeren, kunnen de hulppakketten nog steeds ontvangen maar moeten dan, samen met vaders en jongens vanaf 14 jaar, hierop wachten in een kleine wachtruimte aan de inkom van het gebouw.

Volgens eiseres discrimineert verweerster op die manier hulpbehoevende moeders die een islamitische hoofddoek dragen omdat deze moeders geen toegang krijgen tot de volledige hulpverlening die wordt geboden in en rondom de dagzaal.

Omdat ook de begeleidsters van de hulpbehoevende moeders hun hoofddoek moeten afnemen, is eiseres van mening dat de moeders op die manier bij associatie worden gediscrimineerd. Daarnaast worden de begeleidsters en vrijwilligers volgens eiseres ook zelf gediscrimineerd door het hoofddoekenverbod.

Aangezien de gesprekken en correspondentie tussen eiseres en verweerster niet tot een oplossing leidden, stelde eiseres bij verzoekschrift van 17 februari 2020 een stakingsvordering in op grond van artikel 20 §4 van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie (hierna de "Antidiscriminatiewet") en artikel 29 §1 van het decreet van 10 juli 2008 houdende een kader voor het Vlaamse gelijkekansen- en gelijkebehandelingsbeleid (hierna het "Gelijkekansen-decreet").

3. Beoordeling

3.1 Toelaatbaarheid van de hoofdeis

Volgens verweerster is de eis, bij gebrek aan de vereiste hoedanigheid en belang in de zin van artikel 17 en 18 van het Gerechtelijk Wetboek, ontoelaatbaar in zoverre deze betrekking heeft

op (i) de beweerde discriminatie van sociale werkers, tolken en andere personen die vrouwen begeleiden en (ii) intersectionele discriminatie onder de Antidiscriminatiewet. Concreet stelt verweerster dat er voor deze vormen van discriminatie geen wettelijke grondslag is die eiseres toelaat om hiertegen in rechte op te treden.

Eiseres heeft echter een wettelijk verankerde hoedanigheid en belang om de staking van een discriminerende praktijk te vorderen (artikel 20 §4 van de Antidiscriminatiewet en artikel 29 §1 van het Gelijkekansendecreet).

Of de door eiseres aangekaarte vormen van discriminatie inderdaad een inbreuk vormen onder de Antidiscriminatiewet en/of het Gelijkekansendecreet, betreft de grond van het geschil en niet de toelaatbaarheid van de eis.

De hoofdeis is dan ook toelaatbaar.

3.2 Gegrondheid van de hoofdeis

(i) Is de Antidiscriminatiewet en/of het Gelijkekansendecreet van toepassing?

De Antidiscriminatiewet is toepasselijk bij discriminatie in aangelegenheden die tot de bevoegdheid van de federale overheid behoren. Het Gelijkekansendecreet is toepasselijk bij discriminatie in aangelegenheden die tot de bevoegdheid van de gemeenschappen behoren.

De toegang tot de diensten en de toegang tot en deelname aan sociale activiteiten die buiten de privésfeer worden aangeboden, is een aangelegenheid die zowel tot de bevoegdheid van de federale overheid behoort (sociale bijstand) als van de Vlaamse Gemeenschap (gezinsbeleid).

In de Antidiscriminatiewet wordt in artikel 5, §1, 8° gesproken van "de toegang tot en de deelname aan, alsook elke andere uitoefening van een economische, sociale, culturele of politieke activiteit toegankelijk voor het publiek". Artikel 20, eerste lid, 8° van het Gelijkekansendecreet formuleert het als "de toegang tot en de deelname aan een economische, sociale, culturele of politieke activiteit die buiten de privésfeer wordt aangeboden."

Het toepassingsgebied van de Antidiscriminatiewet en het Gelijkekansendecreet is echter identiek: discriminatie is verboden bij sociale activiteiten die buiten de privésfeer worden gehouden of die niet louter voorbehouden zijn aan leden van een vereniging.

De rechtbank is van oordeel dat de hulpverlening die verweerster aanbiedt, een sociale activiteit is die buiten de privésfeer wordt aangeboden en niet wordt voorbehouden aan de leden van de vereniging. Zij is dus toegankelijk voor het publiek. Dit wordt ook bevestigd in artikel 3 van de statuten van verweerster waarin het maatschappelijk doel van de vereniging wordt omschreven als "de hulp aan alle goede werken en werken van welzijnszorg zonder enig onderscheid en inzonderheid alle sociale activiteiten onder meer hulpverlening aan jonge kinderen en moeders in verwachting."

Anders dan verweerster voorhoudt, leiden het voorafgaande intakegesprek en de noodzakelijke toestemming van verweerster om toegang te krijgen tot de hulpverlening, er niet toe dat de activiteiten in de privésfeer terechtkomen. Blijkens de statuten van verweerster zijn haar activiteiten immers tot het

publiek gericht. Dat het publiek vervolgens aan bepaalde door verweerster gestelde voorwaarden moet voldoen om effectief van de hulpverlening te kunnen genieten, maakt niet dat de sociale activiteiten zich plots binnen de privésfeer van verweerster zouden situeren. Dat deze publiek toegankelijke sociale activiteiten zich in de lokalen van verweerster situeren, doet niet ter zake.

De vrijheid van vereniging (artikel 27 van de Grondwet), waarop verweerster zich beroept, stelt haar bovendien niet vrij van het discriminatieverbod bij de toegang tot en de deelname aan sociale activiteiten die publiek toegankelijk zijn. De vrijheid van vereniging leidt er wel toe dat de antidiscriminatiewetgeving niet van toepassing is op de activiteiten die de vereniging voor haar eigen leden organiseert, maar de hulpbehoevende moeders zijn geen lid van verweerster. Zij zijn het publiek tot wie verweerster zich richt. De vrijheid van vereniging is dan ook irrelevant in het licht van de aangevoerde discriminatie ten aanzien van de hulpbehoevende moeders.

Aangezien verweerster aan de moeders uitdrukkelijk de mogelijkheid biedt om zich door iemand te laten begeleiden en deze begeleidsters dus binnen het kader van hun job of vrijwilligerswerk ook toegang hebben tot en deelnemen aan de sociale activiteiten die verweerster organiseert, biedt de antidiscriminatiewetgeving ook bescherming aan deze begeleidsters. Dat deze begeleidsters niet de begunstigen zijn van de hulpverlening van verweerster, zoals verweerster aanvoert, doet niet ter zake. Artikel 5, §1, 8° van de Antidiscriminatiewet en artikel 20, eerste lid, 8° van het Gelijkekansendecreet hebben immers een algemene draagwijdte en maken in dit verband geen onderscheid: artikel 5, §1 van de Antidiscriminatiewet bepaalt uitdrukkelijk dat de wet van toepassing is "op alle personen" en artikel 20, eerste lid van het Gelijkekansendecreet stelt dat "elke vorm van discriminatie is verboden." De bewoordingen van de Antidiscriminatiewet en het Gelijkekansendecreet bieden dan ook geen steun voor de stelling van verweerster dat enkel de bestemmingen of begunstigen van de sociale activiteiten tot de beschermde categorie zouden behoren.

Uit het voorgaande volgt dat de antidiscriminatiewetgeving van toepassing is op de sociale activiteiten die verweerster aanbiedt en dat het discriminatieverbod geldt zowel ten aanzien van de hulpbehoevende moeders als ten aanzien van de begeleidsters van de moeders.

De (schriftelijke of mondelinge) akkoordverklaring van de hulpbehoevende moeders met het reglement van verweerster waarin het hoofddoekenverbod is opgenomen, verhindert niet dat eiseres namens deze moeders de rechtbank kan verzoeken om te oordelen over de wettigheid van dit reglement.

(ii) Is er sprake van discriminatie van de hulpbehoevende moeders, hun begeleidsters en de vrijwilligers?

Directe discriminatie houdt in dat, zonder redelijke verantwoording, een persoon ongunstiger wordt behandeld dan een ander in een vergelijkbare situatie op basis van een beschermd kenmerk (artikel 4, 6° en 7° van de Antidiscriminatiewet) of één of meerdere beschermde kenmerken (artikel 16, §1 van het Gelijkekansendecreet).

a. Worden de hulpbehoevende moeders, hun begeleidsters en de vrijwilligers ongunstiger behandeld op grond van één of meerdere beschermde kenmerken?

> Verweerster eist van hulpbehoevende moeders dat zij hun hoofddoek afnemen om de dagzaal te betreden en zo van de volledige sociale dienstverlening van verweerster te genieten. Weliswaar kunnen de moeders met hoofddoek nog steeds hulppakketten ontvangen, maar zij mogen in dat geval niet samen met de andere moeders wachten in de dagzaal en blijven daarnaast ook verstoken van de sociale diensten die in en rondom deze dagzaal worden verstrekt.

Concreet gaat het hierbij om:

O de resto-bébé: hier kunnen de allerkleinsten twee maal per week een badje en een warme maaltijd krijgen tijdens het wachten op de hulppakketten (zie informatiefolder, stuk 2 van

verweerster); na de verzorging blijven de baby's en kinderen slapen of spelen onder toezicht van vrijwilligers tot de moeders hun hulppakketten hebben gekregen (zie website verweerster, stuk 12 van verweerster);

- O de cafetaria: tijdens het wachten op de hulppakketten kunnen de moeders aan de resto-bébé iets te eten of te drinken vragen (zie informatiefolder, stuk 2 van verweerster);

Verweerster stelt thans dat het verschil in behandeling enkel en alleen betrekking heeft op de mogelijkheid om te wachten in de dagzaal en dat alle moeders, of ze nu een hoofddoek dragen of niet, ten allen tijde toegang hebben tot alle andere dienstverlening, maar dit strookt niet met de inhoud van de e-mail van de raadsman van verweerster van 12 juni 2019 (stuk 7 van verweerster). Hierin werd immers aangegeven dat de hoofddoek niet is toegestaan in de gemeenschappelijke ruimte en werd de gemeenschappelijke ruimte omschreven als "een soort cafetaria waar onder meer drank- en soepverdeling wordt geboden en er voor kleine kinderen een opvangcrèche is".

Bovendien bevindt de resto-bébé zich helemaal achteraan in het gebouw aangrenzend aan de dagzaal en dient men zich voor de cafetaria ook te wenden tot de resto-bébé, zodat de moeders altijd de dagzaal moeten betreden alvorens zij de resto-bébé kunnen bereiken (zoals blijkt uit het grondplan door verweerster gevoegd als stuk 4). Dat de moeders met hoofddoek geen gebruik kunnen maken van de resto-bébé volgt ook impliciet uit het feit dat verweerster zelf aangeeft dat er nabij de kleine wachtruimte aan de inkom momenteel ook een verzorgingsruimte werd gemaakt waarin de moeders met hoofddoek hun kind een badje kunnen geven.

Aangezien op de andere diensten waarnaar eiseres verwijst (namelijk kapsalon, raadpleging dokter en naaiatelier) enkel een beroep kan worden gedaan op aanvraag en deze diensten dus niet in de marge van het wachten in de dagzaal worden verstrekt, acht de rechtbank het niet bewezen dat moeders met hoofddoek worden uitgesloten van deze diensten. Om het haar te kunnen knippen in het kapsalon zal de hoofddoek overigens in ieder geval moeten worden afgenomen.

Uit het voorgaande kan dus worden besloten dat, vermits moeders met hoofddoek niet mogen wachten in de dagzaal en hierdoor ook geen gebruik kunnen maken van de resto-bébé en de cafetaria, zij ongunstiger worden behandeld dan moeders die geen hoofddoek dragen.

Er is dan ook sprake van een ongunstigere behandeling in vergelijking met een andere persoon in een vergelijkbare situatie.

- > Dat enkel de islamitische hoofddoek moet worden afgenomen, blijkt uit het feit dat het reglement louter verwijst naar de hoofddoek en niet naar hoofddeksels in het algemeen. Ook uit de door verweerster aangegeven doelstelling van de maatregel (zie punt b. hieronder) volgt duidelijk dat het de islamitische hoofddoek is die wordt geïmplementeerd, en dus niet de hoofddoeken die om niet-religieuze redenen worden gedragen. Bovendien stelde eiseres bij een bezoek aan de lokalen van verweerster vast dat een vrouw van Afrikaanse origine met (niet-religieuze) bandana de dagzaal wél mocht betreden.

Het hoofddoekenverbod van verweerster zorgt er dan ook voor dat de hulpbehoevende moeders met hoofddoek ongunstiger worden behandeld op grond van een beschermd kenmerk, namelijk geloof.

- > Dat de hulpbehoevende moeders niet alleen op grond van hun geloof maar ook op grond van hun vermogen / sociale positie ongunstiger worden behandeld, en er dus sprake zou zijn van intersectionele discriminatie (waarbij de betrokkenen bijzonder benadeeld zijn als gevolg van een specifiek samenspel van twee of meer gronden van verschillende behandeling), blijkt niet:

- O Verweerster geeft immers aan dat ook aan de vrijwilligers waarop zij beroep doet, wordt gevraagd om de hoofddoek in de gemeenschappelijke ruimte af te nemen. Verweerster maakt

dit ook aannemelijk nu de vrijwilligersovereenkomst bepaalt dat "de vrijwilliger bij uitoefening van de activiteiten ter goeder trouw en naar best vermogen de richtlijnen zal opvolgen die hem door de organisatie worden meegedeeld". Het ontbreken van een specifieke verwijzing naar het hoofddoekenverbod in de vrijwilligersovereenkomst terwijl de informatiefolders voor de moeders deze regel wél vermeldt, leidt niet tot het besluit dat het hoofddoekenverbod niet geldt voor de vrijwilligers. Er is geen enkel element dat erop wijst of zelfs maar aannemelijk maakt dat de vrijwilligers, die een andere sociale positie hebben dan de hulpbehoevende moeders, wél hun eventuele hoofddoek zouden mogen ophouden.

- O Aangezien de sponsors / donoren de verzamelde hulpmaterialen afgeven aan de ingang van het gebouw van verweerster en de dagzaal dus niet betreden, is het logisch dat zij, net zoals de hulpbehoevende moeders die de dagzaal niet betreden, hun hoofddoek niet moeten afnemen. Van enig verschil in behandeling tussen de sponsors / donoren (die een andere sociale positie hebben) en de hulpbehoevende moeders is dan ook geen sprake.
- O Ten slotte wordt ook van de begeleidsters van de vrouwen verwacht dat zij hun hoofddoek afnemen terwijl deze begeleidsters veelal een gunstigere sociale positie zullen bekleden dan de hulpbehoevende moeders.
- > Omdat ook de begeleidsters van de hulpbehoevende moeders hun hoofddoek moeten afnemen om de moeders te kunnen begeleiden naar de gemeenschappelijke ruimte, worden ook zij ongunstiger behandeld op basis van hun geloof.

Zij kunnen hun functie als begeleidster immers niet op dezelfde wijze uitoefenen als de begeleidsters zonder hoofddoek.

Verweerster vraagt in dit verband ten onrechte om een prejudiciële vraag te stellen aan het Grondwettelijk Hof. In tegenstelling tot wat verweerster in de prejudiciële vraag aanneemt, verplicht de antidiscriminatiewetgeving een vereniging niet om haar activiteiten zonder enige beperking open te stellen voor derden die niet tot de doelgroep behoren (in dit geval begeleiders die, volgens verweerster, noch zelf de bestemmingen van die sociale activiteiten zijn, noch daartoe zijn uitgenodigd). Verweerster stelt haar activiteiten immers zélf open voor haar statutaire doelgroep én de begeleiders van deze statutaire doelgroep. Op de website van verweerster wordt uitdrukkelijk vermeld dat een begeleider met de moeder kan meekomen. Vermits verweerster uitgaat van een foutieve interpretatie van de antidiscriminatiewetgeving, is het zinloos om de door haar geformuleerde prejudiciële vraag te stellen.

- > Hetzelfde geldt voor de vrijwilligers.

Hierboven werd al geoordeeld dat verweerster aannemelijk maakt dat ook aan de vrijwilligers wordt gevraagd om hun hoofddoek af te nemen in de gemeenschappelijke ruimte.

Zij kunnen hun functie als vrijwilliger niet op dezelfde wijze uitoefenen als de vrijwilligers zonder hoofddoek en worden dus ongunstiger behandeld op basis van hun geloof.

- > Dat de hulpbehoevende moeders bij associatie worden gediscrimineerd wanneer zij worden begeleid door een persoon die een hoofddoek draagt, blijkt evenwel niet.

Uit niets blijkt immers dat de moeders ongunstiger worden behandeld wanneer zij worden begeleid door iemand met een hoofddoek. Op voorwaarde dat de moeders zelf hun hoofddoek afnemen, kunnen zij namelijk wel genieten van de volledige dienstverlening van verweerster en dit ongeacht of hun begeleidsters al dan niet een hoofddoek dragen.

Van discriminatie van de moeders bij associatie, wat inhoudt dat de moeders zouden worden gediscrimineerd omdat zij geassocieerd worden met hun begeleidster die een hoofddoek draagt, is dan ook geen sprake.

- > Besluit: Uit het voorgaande volgt dat het hoofddoekenverbod van verweerster ertoe leidt dat de hulpbehoevende moeders, begeleidsters en vrijwilligers die een islamitische hoofddoek dragen, ongunstiger worden behandeld op grond van hun geloof.
- b. Wordt het onderscheid objectief gerechtvaardigd door een legitiem doel en zijn de middelen voor het bereiken van dat doel passend en noodzakelijk?

De rechtbank wil aannemen dat de redenen voor het hoofddoekenverbod die mevrouw B., voorzitter van verweerster, tijdens het gesprek van 16 mei 2019 gaf aan de medewerkers van eiseres, mogelijks uit hun context zijn gehaald, minstens dat deze werden gegeven nadat mevrouw B. zich in het nauw gedreven voelde en de zaken hierdoor scherper heeft verwoord dan zij eigenlijk bedoelde. Mevrouw B. heeft zich overigens nooit akkoord verklaard met het verslag van het gesprek dat eenzijdig door eiseres werd opgesteld.

Samengevat verantwoordt verweerster het hoofddoekenverbod thans vanuit haar bezorgdheid om de diversiteit in de gemeenschappelijke ruimte te maximaliseren en te voorkomen dat bepaalde bevolkingsgroepen zich niet (meer) thuis zouden voelen in de gemeenschappelijke ruimte en daarom niet meer door verweerster zouden kunnen worden bereikt. Verweerster geeft aan dat zij het hoofddoekenverbod in 1996 invoerde, nadat zij had vastgesteld dat, door de toegenomen groep van moeders met hoofddoek, andere moeders (met name deze zonder migratieachtergrond) zich niet meer thuis voelden bij de organisatie en afhaakten. Aangezien verweerster er steeds naar heeft gestreefd om haar activiteiten ten goede te laten komen van hulpbehoevenden die behoren tot alle bevolkingsgroepen, heeft zij met het hoofddoekenverbod in de gemeenschappelijke ruimte een oplossing willen bieden die het samenzijn van diverse groepen mogelijk maakt.

De rechtbank wil in eerste instantie benadrukken dat zij er niet aan twijfelt dat verweerster, die zich met de hulp van vele vrijwilligers al jaren belangeloos inzet voor de hulpbehoevenden, ook met de beste bedoelingen het hoofddoekenverbod in 1996 heeft ingevoerd en vervolgens steeds is blijven handhaven.

De rechtbank is evenwel van oordeel dat de door verweerster aangehaalde doelstelling van het hoofddoekenverbod niet legitiem is.

Deze doelstelling berust immers op de (veronderstelde) islamofobe gevoelens van bepaalde moeders die zich zouden laten afschrikken door de aanwezigheid van moeders met hoofddoek en hierdoor geen 'thuisgevoel' meer zouden ervaren bij verweerster. Met het hoofddoekenverbod bevestigt verweerster dus de (vermeende) aversie van een bepaalde groep moeders ten aanzien van vrouwen met hoofddoek door haar beleid aan deze islamofobe gevoelens aan te passen. Vermits de doelstelling berust op de discriminatoire overwegingen van een bepaalde bevolkingsgroep die niet wil worden geconfronteerd met de religieuze overtuiging van een ander, is zij niet legitiem.

Bovendien lijkt verweerster zich minder zorgen te maken om het na te streven 'thuisgevoel' van de islamitische moeders die een hoofddoek dragen en die aan deze hoofddoek misschien een deel van hun identiteit ontleen. Zoals verweerster zelf aangeeft, moeten alle hulpbehoevende moeders al een grote schroom overwinnen om zich tot verweerster te wenden. Door van de islamitische moeders met hoofddoek vervolgens te vragen om hun hoofddoek af te nemen om gebruik te kunnen maken van de volledige dienstverlening, moeten deze moeders zich ten koste van hun eigen thuisgevoel aanpassen om voor anderen een thuisgevoel te kunnen garanderen.

Voorts valt ook te betwijfelen of de doelstelling om alle bevolkingsgroepen te bereiken in het gedrang wordt gebracht wanneer islamitische vrouwen met hoofddoek worden toegelaten tot de volledige

dienstverlening van verweerster. Het hoofddoekenverbod dateert immers van 1996, oftewel 25 jaar geleden. Op dat ogenblik was het misschien zo dat vrouwen met een hoofddoek nog opvielen en door sommige bevolkingsgroepen als 'vreemd' werden beschouwd. Intussen is Antwerpen echter geëvolueerd naar een multiculturele stad en maken vrouwen met hoofddoek deel uit van het gewone straatbeeld. Of een bepaalde groep Antwerpse hulpbehoevende moeders, die deel uitmaken van de hedendaagse multiculturele maatschappij, zich dan niet thuis zou voelen in een ruimte waarin ook moeders met hoofddoek aanwezig zijn, is onzeker. Verweerster toont dit alleszins op geen enkele manier aan.

c. Besluit

Het hoofddoekenverbod van verweerster houdt een directe discriminatie in op grond van geloof ten aanzien van de hulpbehoevende moeders, hun begeleidsters en de vrijwilligers.

(iii) Rechtsbeschermende maatregelen

- > Om een einde te maken aan de hierboven vastgestelde discriminerende praktijk van verweerster, wordt overeenkomstig artikel 20,§1 van de Antidiscriminatiewet en artikel 29, §1 van het Gelijkekansendecreet aan verweerster bevolen om deze praktijk te staken.

Uiteraard houdt dit stakingsbevel niet in dat verweerster verplicht wordt om aan elke moeder met hoofddoek die zich aanbiedt, toegang te verlenen tot de volledige dienstverlening. De middelen van verweerster zijn immers beperkt en zij kan niet iedereen helpen. Ook eiseres is het ermee eens dat het stakingsbevel enkel wordt opgelegd ten aanzien van moeders die na een intakegesprek zijn ingeschreven en hun eventuele begeleidsters, met dien verstande dat de inschrijving natuurlijk op niet- discriminerende wijze dient te gebeuren.

- > Om te verzekeren dat verweerster het stakingsbevel naleeft, wordt de maatregel gekoppeld aan een dwangsom van 500,00 euro per vastgestelde overtreding. Aangezien het stakingsbevel eenvoudig na te leven is, ziet de rechtbank geen reden om de verbeurde dwangsommen tot een maximumbedrag te beperken.
- > Wat betreft de publiciteitsmaatregelen die zijn voorzien in artikel 20,§1 van de Antidiscriminatiewet en artikel 29, §1 van het Gelijkekansendecreet, is enkel een aanplakking van het beschikkend gedeelte van dit vonnis gedurende een termijn van 14 dagen zowel buiten als binnen het gebouw van verweerster nodig om de effectiviteit van het opgelegde stakingsbevel te waarborgen, dit binnen de 14 dagen na betekening van het vonnis en op straffe van een dwangsom van 500,00 euro per dag vertraging.

Een bekendmaking van het vonnis of een samenvatting in de krant draagt naar het oordeel van de rechtbank niet bij tot het doen ophouden van de discriminatie. De doelgroep van verweerster is immers erg beperkt: hulpbehoevende moeders kunnen enkel toegang krijgen tot de hulpverlening als zij een verwijsbrief kunnen voorleggen en na een intakegesprek met verweerster. Deze doelgroep wordt voldoende bereikt door de aanplakking. De publicatie in een krant is dan ook een disproportionele maatregel.

3.3 Gegrondheid van de tegeneis

Aangezien de hoofdeis grotendeel gegrond wordt verklaard, is er geen sprake van een tergend en roekeloos geding.

De tegeneis is ongegrond.

3.4 Uitvoerbaarheid bij voorraad

Verweerster vraagt om het vonnis niet uitvoerbaar bij voorraad te verklaren, maar verliest hierbij uit het oog dat artikel 20, §4 van de Antidiscriminatiewet en artikel 29, §4 van het Gelijkekansendecreet uitdrukkelijk bepalen dat een vonnis dat oordeelt over de stakingsvordering, "uitvoerbaar bij voorraad is, niettegenstaande enig rechtsmiddel en zonder enige zekerheidsstelling".

De mogelijkheid om van de principiële uitvoerbaarheid bij voorraad af te wijken, zoals voorzien in het huidige artikel 1397 van het Gerechtelijk Wetboek, is hier niet van toepassing aangezien de Antidiscriminatiewet en het Gelijkekansendecreet beide als een *lex specialis* moeten worden beschouwd ten aanzien van dit artikel 1397 van het Gerechtelijk Wetboek.

4. Gerechtskosten

De eis betreft een niet in geld waardeerbare zaak zodat de desbetreffende tarieven inzake de rechtsplegingsvergoeding van toepassing zijn.

Verweerster vordert een vermindering van de basisvergoeding tot het minimumbedrag omwille van haar lage financiële draagkracht.

Aangezien het echter een complexe zaak betrof waarin partijen zeer uitgebreid hebben geconcludeerd, is het basisbedrag van 1.440,00 al een zeer bescheiden bedrag dat wellicht een fractie uitmaakt van de werkelijke advocatenkosten die eiseres dient te betalen. Er is dan ook geen reden om dit basisbedrag nog te verminderen.

5. Uitspraak

De rechtbank stelt vast dat de wet van 15 juni 1935 op het taalgebruik in rechtszaken is nageleefd en doet uitspraak op tegenspraak, zetelend zoals in kort geding.

Om alle bovenstaande redenen:

Verklaart de tegeneis toelaatbaar maar ongegrond.

Verklaart de hoofdeis toelaatbaar en gegrond in de volgende mate.

Stelt, in overeenstemming met artikel 20, §1 Antidiscriminatiewet en artikel 29, §1 van het Gelijkekansendecreet, het bestaan vast van een overtreding van de Antidiscriminatiewet en van het Gelijkekansendecreet, die erin bestaat dat de vzw M. v. M.:

- aan hulpbehoevende moeders die een islamitische hoofddoek dragen, vraagt om deze af te zetten alvorens deze hulpbehoevende moeders toegang zouden krijgen tot de gemeenschappelijke ruimte in het gebouw van M. v. M. en tot de diensten die in en rond deze ruimte worden verstrekt, met name het wachten in de dagzaal, de resto-bébé en de cafeteria;
- aan begeleiders (van de hulpbehoevende moeders) en vrijwilligers die een islamitische hoofddoek dragen, vraagt om deze af te zetten in de gemeenschappelijke ruimte;

omdat dit in hoofde van de hulpbehoevende moeders, de begeleiders en de vrijwilligers directe discriminatie inhoudt op grond van geloof.

Beveelt, in overeenstemming met artikel 20, §1 Antidiscriminatiewet en artikel 29, §1 van het Gelijkekansendecreet, de onmiddellijke staking van deze discriminerende praktijk en legt dienvolgens aan de vzw M. v. M. op om:

- haar reglement en richtlijnen aan de vrijwilligers aan te passen;
 - en onmiddellijk steeds toegang tot de volledige hulpverlening te bieden aan de hulpbehoevende moeders die een islamitische hoofddoek dragen en die na een intakegesprek zijn ingeschreven;
- op straffe van een dwangsom van 500,00 euro per vaststelling van verdere overtreding van de Antidiscriminatiewet en het Gelijkekansendecreet na betekening van dit vonnis.

Legt, in overeenstemming met artikel 20, §3 Antidiscriminatiewet en artikel 29, §3 van het Gelijkekansendecreet, aan M. v. M. op om het beschikkend gedeelte van dit vonnis gedurende een termijn van 14 dagen aan te plakken zowel buiten als binnen het gebouw van de vzw M. v. M., en dit binnen de 14 dagen na betekening van het vonnis, op straffe van een dwangsom van 500,00 euro per dag vertraging;

Wijst het meer- en anders gevorderde af.

Veroordeelt de vzw M. v. M. tot betaling van de gerechtskosten, aan de zijde van Unia begroot en door de rechtbank vereffend op 20,00 euro (bijdrage Fonds) en 1.440,00 euro (rechtsplegingsvergoeding).

Veroordeelt de vzw M. v. M. tot betaling van het rolrecht van 165,00 euro aan de F.O.D. Financiën, na uitnodiging hiertoe.

Dit vonnis werd uitgesproken op zeven januari tweeduizend eenentwintig in openbare zitting van de Kamer ABKg, die samengesteld was uit:

L. Boven, rechter

M. Van Nieuwenburg, griffier